

**MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE I ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE
REPUBLIKE SRBIJE**

POLJOPRIVREDNA SAVETODAVNA I STRUČNA SLUŽBA VRANJE

**Marička 1, 17500 Vranje, 017/422-197, 423-107, zzpvr@ptt.rs
Broj 113, Godina XII, Februar 2015. Besplatan primerak**

POLJOPRIVREDNI BILTEN

Vranje, Februar 2015.

Sadržaj:

- 1. Ratarstvo - povrtarstvo – dipl. ing. Nada Lazović-Đoković -
Rekultivacija poplavljenih obradivih površina u Pčinjskom okrugu;**
- 2. Voćarstvo - vinogradarstvo – Mr Nebojša Mladenović, dipl. ing. – Upis
u Vinogradarski registar;**
- 3. Voćarstvo - vinogradarstvo – dipl. ing. Suzana Jerkić - Planiranje
potrebnog broja okaca za ostvarivanje planiranog prinosa grožđa i vreme
rezidbe vinove loze;**
- 4. Stočarstvo – dipl. ing. Srđan Zafirović – Aktivnosti pčelara u
februaru;**
- 5. Stočarstvo – DVM sci Robert Širtov – Proliv teladi - Dijareja teladi;**
- 6. Zaštita bilja – dipl. ing. Dejan Mujakić – Aktuelni problemi u
proizvodnji rasada;**
- 7. Zaštita bilja – dipl. ing. Mica Stajić – Mehaničke mere zaštite
višegodišnjih zasada;**
- 8. Aktivnosti Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine
Republike Srbije**
- 9. Aktivnosti Poljoprivredne savetodavne i stručne službe Vranje**
- 10. Dominantne mesečne cene preuzete iz biltena STIPS**

REKULTIVACIJA POPLAVLJENIH OBRADIVIH POVRŠINA U PČINJSKOM OKRUGU

Nakon što je došlo do poplava, **tri cilja treba postići**, da bi se umanjila dalja degradacija zemljišta i što pre povratilo prvobitno stanje:

1. da se što pre odvede voda sa parcele,
2. reaktivacija živog sveta u zemljištu,
3. sprečavanje daljeg nanošenja šteta u zemljištu (gaženjem, daljim uništavanje strukture itd)

Mere kojima se mogu postići zadati ciljevi:

1. Odvođenje vode je moguće izvlačenjem drenažnih kanala, ispumpavanjem itd.
2. Reaktivacija mikrobiološke aktivnosti i drugog živog sveta zemljišta podrazumeva:
 - Pravilnom obradom, ali ona može da počne samo kada je zemljišta do dubine obrade optimalne vlažnosti, da bi se izbeglo dalje uništavanje strukture zemljišta. Ovo je najbolje uraditi kultivatorima, gruberima - razrivačima, pošto oni najmanje dovode do narušavanja strukture zemljišta (nestvaraju plužni đon, ne izbacuju grudve i ne narušavaju strukturu zemljišta, minimalno povećavaju frakciju prašine koja dovodi do zamuljavanja površinskog sloja zemljišta usled velike količine padavina, odnosno stvaranja debele pokorice nakon prosušivanja, omogućavaju mulč obradu - ostavljaju eventualne žetvene ostatke na površini zemljišta, koji služe kao zaštita zemljištu i hrana mikroorganizmima...). Eventualno u nedostatku grubera u obzir dolazi obrada plugovima i lakim kultivatorima - setvospremačima. Nikako ne koristiti tanjirače, freze, rotodrljače i slčno, pošto one na plavljenim zemljištima dovode do daljeg drastičnog kvarenja zemljišta.
 - Osim „nežne“ mehaničke obrade zemljišta potrebno je obezbediti hranu za živi svet u zemljišta. To podrazumeva iznošenje na parcelu veće količine stajnjaka, slame, biljnih ostataka, gajenje biljaka za zelenišno đubrivo, zatavljanje višegodišnjih zasada.
 - Sa merama revitalizacije početi čim stanje obradive površine dozvoli. Ne dozvoliti da parcela ostane neobrađena i zakorovljena do kraja sezone, makar samo gajili biljke za zelenišno đubrenje ili iznosili stajnjak i žetvene ostatke, naravno uz obaveznu plitku ili poluduboku kultivaciju gruberima.

Parcele na kojima poplava nije uništila posejane useve i u višegodišnjim zasadima, uraditi sledeće:

1. Što pre se osloboditi vode,
2. Plitka obrada kultivatorima u cilju vazduširanja i suzbijanja pokorice,
3. Jedina dozvoljena oruđa su kultivatori i međuredno razrivanje do 30cm dubine, da bi se što pre obnovila mikrobiološka aktivnost zemljišta i koren počeo ponovo normalno da funkcioniše,
4. Međuredno zatavljanje višegodišnjih zasada,

5. Unošenje preparata na bazi huminskih i fulvo kiselina (Humistar i drugi 10-30 lit/ha).
6. Tretiranje nadzemnih delova preparatima koji sadrže aminokiseline (Delfan, Nutriamino Plus, Isabion i sl.) 2-3 lit/ha u blok tretmanima 3-4 puta.

Prihrana pšenice azotom

Pšenica se nalaze u različitim fazama razvoja, usled veoma razvučene setve. Za sada je prezimljavanje dobro. Na parcelama na kojima je došlo do pojave žućenja u trakama, uzrok treba tražiti u neravnomernoj dubini setve, a možda i neadekvatnoj ishrani osnovnim đubrivima. Na nekim parcelama se još tokom decembra mogla uočiti pojava crvenjenja useva, do kojeg je došlo usled azotne depresije. Ali generalno može se reći da će pšenice dobro podneti zimu i u nastavak vegetacije ući spremne za ostvarivanje vrlo dobrih do visokih prinosa na onim parcelama gde se primenjuje visoka agrotehnika. Već sada je snabdevenost zemljišta zimskom vlagom optimalna. Odnosno, zemljište je u sloju 0-100cm popunjeno do svog maksimalnog kapaciteta. Prognoziranje padavine tokom februara će na pojedinim lokacijama stvoriti vodoleže i verovatno dovesti do propadanja dela useva. Prema ispitivanjima, posmatrajući sloj 0-90cm dubine zemljišta, generalno najviše azota ima u sloju 30-60cm, najmanje u sloju 0-30cm. Trenutno prosečno ima oko 25 kg/ha pristupačnog azota u sloju 0-90cm zemljišta, sa rasponom od 13-40 kg/ha. To znači da će prosečno trebati još dodati oko 95kg čistog N/ha. Naravno velike su razlike od parcele do parcele i ovo je jako generalizovano činjenično stanje. Prema trenutnoj vremenskoj prognozi i dosadašnjem razvoju situacije, očekivano kretanje vegetacije strnih žita će uslediti između 1-10.marta. Tako da **prvu prihranu pšenice treba planirati u prvoj dekadi februara, ako će se prihranjivati sa Ureom**. Ako će se **prihrana vršiti sa AN ili KAN, tada prvu prihranu uraditi u vreme kretanje vegetacije**. Ali ove godine možda je bolje da se prva prihrana uradi sa Ureom, zbog činjenice da se pšenica ne nalazi u stanju pravog zimskog mirovanja i skoro sve vreme pomalo troši zalihe azota iz zemljišta kao i iz razloga da gornji slojevi zemljišta gde se nalazi većina korenovog sistema ima malo pristupačnog azota. Količine u prvoj prihrani ne treba da pređu 55-60kg/ha čistog azota... Ureu i AN primenjivati na neutralnim i alkalnim zemljištima (pH preko 6.5), a KAN-u prednost dati na kiselim zemljištima (pH ispod 6.5). Drugu prihranu planirati oko 15-20 dana posle kretanja vegetacije. Navedene preporuke o količini azota za prihranu su jako generalizovane. Koliko još zaista treba dodati azota na vašoj parceli, može se odrediti samo na osnovu analize zemljišta ili biljnog materijala. Da bi ste tačno znali sa koliko azota treba da prihranite vaše pšenice do sredine februara možete da uradite N-min metodu analize zemljišta. Ako su količine azota koje se moraju primeniti prihranom iznad 60 kg/ha, svakako planirati dve prihrane. Količina azota koju bi trebalo dati

u drugoj prihrana se najpreciznije može odrediti analizom biljnog tkiva (Green Seeker, N-tester...). U slučajevima da po kretanju vegetacije imate usev u jako lošoj kondiciji, sa simptomima jakog crvenjenja, žućenja... najbolje da konsultujete stručno lice.

Pošto je uticaj ishrane, a pogotovo prihrane na prinos pšenice vrlo veliki, prihranu pšenice treba smatrati jednom od najvažnijih agrotehničkih operacija. Svaki propust u ovom segmentu može da rezultuje smanjenjem prinosa i do 30%.

Nada Lazović – Đoković
Dipl. ing. agronomije

UPIS U VINOGRADARSKI REGISTAR

Poznavanje stvarnog stanja kada su u pitanju površine pod vinovom lozom, sortiment, starost zasada, potencijali pojedinih vinogradarskih područja i ostalih važnih aspekata, neophodan su uslov daljeg unapređivanja i planskog razvoja vinogradarstva i vinarstva u Republici Srbiji.

Zakonom o vinu („Službeni glasnik RS“ broj 41/09 i 93/2012) predviđena je obaveza upisa u Vinogradarski registar pravnih, odnosno fizičkih lica i preduzetnika koji proizvode grožđe na površini većoj od 0,1 ha - 10 ari.

Obaveza se odnosi i na proizvođače koji imaju i manje površine a sa istih stavljaju grožđe u promet.

Ovo je obaveza koja postoji i u zemljama Evropske unije, a ujedno predstavlja i obavezu u procesu usklađivanja sa standardima Evropske unije.

Zahtev za upis u Vinogradarski registar

Upis u Registar vrši se na osnovu zahteva koji podnosi pravno lice, preduzetnik, odnosno fizičko lice, u skladu sa Zakonom o vinu odnosno Pravilniku o sadržini i načinu vođenja Vinogradarskog registra;

Za Vranjski region kao vinogradarsko područje na kome PSSS Vranje obavlja svoje savetodavne i stručne aktivnosti nadležna je kancelarija u Nišu (br.tel. 018/4541-128).

Zahtev se podnosi na Obrascu VV 1 – Zahtev za upis u Vinogradarski registar, koji je odštampan uz pravilnik i čini njegov sastavni deo.

Pored zahteva potrebna je i sledeća dokumentacija:

Izvod iz Registra privrednih subjekata (za privredna društva i preduzetnike),

Izvod iz katastra nepokretnosti,

Kopije planova za katastarske parcele na kojima se nalaze vinogradarske parcele koje se upisuju u Registar,

Ugovor o zakupu, odnosno korišćenju za vinogradarske parcele na kojima se vinogradi nalaze, ako podnosilac zahteva nije vlasnik tih vinogradarskih parcela, odnosno ako je zakupac ili korisnik;

Dokument kojim se dokazuje pravo svojine na katastarskoj parceli na kojoj se nalazi vinogradarska parcela, ako pravo svojine nije upisano u katastar nepokretnosti,

Izmenama Pravilnika o Vinogradarskom registru upis je besplatan jer proizvođači ne moraju da dostavljaju dokumentaciju o katastarskim parcelama kao i izvod iz Agencije za privredne registre.

Navedenu dokumentaciju prikupljaju kancelarije centra za Vinogradarstvo i vinarstvo Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine.

Prilikom upisa u Vinogradarski registar dodeljuje se registarski broj, izvod iz Vinogradarskog registra i grafički prikaz parcela.

Proizvođač grožđa može da ima samo jedan registarski broj.

Registarski broj koji je jednom dodeljen ne može se menjati i ne može biti dodeljen drugom proizvođaču grožđa.

U Vinogradarski registar se upisuju i promene podataka i to:

-Proizvođač grožđa svaku promenu podataka upisanih u registar prijavljuje Ministarstvu u roku od 15 dana od dana nastale promene.

-Promenu podataka o godišnjoj proizvodnji grožđa sa rodnih vinogradarskih parcela, u cilju određivanja proizvodnog potencijala, proizvođač grožđa prijavljuje Ministarstvu svake godine nakon berbe a najkasnije do 15.11.

Proizvođač grožđa se briše iz Vinogradarskog registra ako podnese zahtev za brisanje na osnovu odluke o prestanku obavljanja delatnosti.

Ministarstvo može i po službenoj dužnosti da pokrene postupak za brisanje iz Vinogradarskog registra.

Za sve vrste pomoći u cilju upisa u Vinogradarski registar, a prvenstveno oko popunjavanja Obrasca VV 1 proizvođači grožđa mogu da se obrate savetodavcima za voćarstvo i vinogradarstvo Poljoprivredne savetodavne i stručne službe Vranje.

Mr Nebojša Mladenović

Dipl. ing. poljoprivrede – smer voćarstvo i vinogradarstvo

PLANIRANJE POTREBNOG BROJA OKACA ZA OSTVARIVANJE PLANIRANOG PRINOSA GROŽĐA I VREME REZIDBE VINOVE LOZE

Da bi smo mogli da isplaniramo potreban broj okaca neophodno je raspolagati sledećim podacima: prinos grožđa koji se može postići (prema vegetativnoj snazi čokota i uslovima sredine, imajući u vidu već ostvarene prinose i kvalitet grožđa), uzgojni oblik čokota, rastojanje sadnje i broj čokota po 1 ha, prosečnu težinu grozda, koficijent rodnosti, procenat okaca koji neće krenuti - neće se otvoriti.

$N=100 \times F/n \times p (100-a)$

Gde je:

N-potreban broj okaca po hektaru,

F-željeni prinos grožđa,

n-koeficijent relativne rodnosti,

p-prosečna težina grozda u kg,

a-procent nekrenulih okaca.

Primer:

Za sortu italijanski rizling sa koeficijentom rodnosti 1,3 prosečne težine grozda 110 g, 3333 čokota na 1 ha (razmak sadnje 3x1 m) i željeni prinos od 12.000 kg/ha (3,6 kg/čokot).

Tada je:

$$N = 100 \times 12.000 / 1,3 \times 0,110 (100-20) = 104.895$$

Okca na 1ha, a po 1 čokotu 30,47 okaca.

Do približno istih rezultata dolazi se (direktnije) ako se koristi formula:

$$N = F/P \times Kr + no$$

N-broj planiranih okaca po čokotu; F-prinos grožđa po čokotu u gramima; P-prosečna težina grožđa; Kr-koeficijent rodnosti; no-broj okaca koji neće krenuti.

Broj okaca u navedenom primeru je:

$$N = 3.600 / 1,3 \times 110 + 5,034 (20\%) = 30,20 \text{ okaca po čokotu.}$$

Potpuno isti broj okaca po čokotu može se izračunati i po formuli:

$$O = P/g \times t + n, \text{ gde je:}$$

O-planirani broj okaca po čokotu, P-prinos grožđa po čokotu u gramima; g-koeficijent rodnosti; t-prosečna težina grozda i n-procent nekrenulih okaca.

Da bi se izračunao broj okaca kojima će se optimalno opteretiti čokot, svakako je najteže odrediti planirani prinos grožđa koji se može postići, ne umanjujući njegov kvalitet i kondiciju čokota. Ovo se ocenjuje prema sorti, vegetativnoj snazi čokota i uslovima sredine. Čokot sa dosta lastara odgovarajuće debljine i dužine opterećuje se sa više okaca. Pri većem rastojanju sadnje i na razvijenijem obliku čokota veće je i opterećenje čokota okcima.

Vreme rezidbe vinove loze

Rezidba loze obavlja se u periodu njenog mirovanja. To se može obaviti od opadanja lišća u jesen do početka kretanja pupoljaka u proleće. Poznato je da se za vreme niskih zimskih temperatura ne može rezati loza. U najvećem delu kontinentalnog vinogradarskog područja naše zemlje uobičajno je da se loza orezuje od druge polovine ili kraja februara (kad prođe mrazni period) do kraja marta ili početak aprila. To bi uglavnom bio optimalni rok rezidbe u ovim klimatskim uslovima. U sredinama gde se u toku zime temperatura spušta ispod -15°C i niže, potpuno obavljanje rezidbe u toku jeseni i zime može biti veoma štetno zbog izmrzavanja ostavljenih kondira i lukova. U ovakvim slučajevima najbolje je da se rezidba obavi u dva navrata, tokom druge polovine jeseni i u toku zime, kad nema mraza, odbacuju se lukovi iz prethodnog vegetacionog perioda, a takođe suvi i polomljeni delovi. Tako se stvara mogućnost da se drugi deo rezidbe izvede u roku od druge polovine februara ili kraja februara do početka pupljenja.

Potrebno je istaći da se rezidba loze, popravka naslona i vezivanje lukova moraju završiti pre početka kretanja pupoljaka.

Suzana Jerkić

Dipl. ing. poljoprivrede – smer voćarstvo i vinogradarstvo

AKTIVNOSTI PČELARA U FEBRUARU

Pčelar u februaru treba češće obilaziti pčelinjak, naročito kada su topli i sunčani dani. Svojim zapažanjem na osnovu obletanja pčela (pročišćujući let), zvuka pčelinjih zajednica i vage donosi zaključak o njihovom stanju. Tople i sunčane februarske dane bez jakih vetrova treba iskoristiti i za prvi letimični pregled društva. Cilj pregleda je da se utvrdi kakvo je stanje svakog pčelinjeg društva, kako bi se pružila hitna pomoć najugroženijim. Pri pregledu treba obratiti pažnju na stanje gnezda, snagu – veličinu društva, količinu hrane i prisustvo matice u društvu. Od blagovremene pomoći pčelinjim društvima u tom periodu mnogo zavisi dobar završetak njihovog zimovanja i dalji razvoj.

Da bi utvrdili ima li u košnici hrane, treba pregledati samo spoljašne ramove do legla i oceniti kolika je količina meda na njima. Kada je u gnezdu manje od 4 kg meda ili ga uopšte nema, pčelinje društvo treba prihraniti. Nedostatak hrane u košnici uzrokuje smanjenje legla ili odsutnost istog, gladovanje pa čak i uginuće. Najefikasnije prihranjivanje je rezervnim satovima sa zapečaćenim tečnim medom od nektara ili medno šećernim pogačama.

Tokom ovog meseca često u pojedinim društvima nailazimo na zaprljane okvire i saće pčelinjim izmetom (proliv – nozemoza) te takve okvire uklanjamo iz košnice kako ne bi bili uzročnik daljeg razvoja bolesti.

Treba obratiti pažnju na prisustvo vlage i buđe na zidovima košnice, materijal za utopljavanje prosušiti ili zameniti novim. Satove koje su miševi oštetili odstraniti ili iseći oštećeni deo.

Ukoliko je zajednica slaba treba je pregraditi na onoliko okvira koliko zauzima i dodatno je utopljati. Ukoliko vremenski uslovi dozvoljavaju čistimo i dezinfikujemo (opaljivanjem) podnjaču. Poželjno je imati rezervnu čistu podnjaču i samo je zameniti. Čistimo leto i krov od snega. Ukoliko su pčele dobro zazimljene i uspešno zimovale na podnjači neće biti puno mrtvih pčela, koje iznosimo van pčelinjaka, spaljujemo ili zakopavamo u zemlju.

Da ne bi produžavali pregled tražeći maticu, prisustvo i kvalitet matice u košnici možemo ustanoviti i na osnovu legla. Ako ima gusto leglo na većoj površini matica je dobra, a ako je retko ili grbavo leglo onda je društvu potrebna bolja matica (rezervna matica zazimljena u nukleus) ili to društvo pripajamo jačem društvu sa dobrom maticom. Ako u gnezdu nema legla, a pčele uznemirene trepere krilima i ispuštaju specifičan tužan zvuk, to je znak da u društvu nije prisutna matica. Pri ovom pregledu treba obratiti pažnju na prisustvo krpelja u društvu i ako je potrebno pravovremeno započeti borbu protiv varoe.

Ovaj pregled raditi isključivo na toplom vremenu bez jakih vetrova. Suviše nepotrebni pregledi iz radoznalosti se ne smeju vršiti, jer se ometa rad pčelinjeg društva, smanjuje njihov razvoj i produktivnost.

Srđan Zafirović

Dipl. ing. poljoprivrede – smer stočarstvo

PROLIV TELADI – DIJAREJA TELADI

Dijareja je bolest digestivnog sistema i karakteriše se vodenastim izmetom i povećanom učestalošću pražnjenja creva. Visok sadržaj vode u izmetu rezultat je gubitka vode iz tela (dehidracija). Zajedno sa vodom, telo gubi elektrolite, koji su potrebni da se održe sve telesne funkcije. Gubitak elektrolita izaziva stanje zvano metabolička acidoza, od koje će tele uginuti ako se ne leči blagovremeno .

Dijareja obično pogađa novorođenu telad i uzročnici mogu biti: bakterije kao što su Escherichia coli i Salmonella, virusi Rotavirus i Corona virus, paraziti, Coccidia i Cryptosporidium parvum.

Simptomi dijareje tj. proliva su:

- Tečne stolice - prljavi rep,
- Dehidracija - upale oči, suva koža,
- Depresija - glava dole, dole uši, ne mogu da stoje duže vreme,
- Slabost - lakše se uhvati, nestabilno pri hodanju ili groznica, u kasnim fazama bolesti, hladne uši i ekstremiteti (noge)
- Gubitak refleksa sisanja - pokazuje ozbiljnu bolest, brzo ili sporo disanje - tele sa metaboličkom acidozom brzo diše za smanjenje ugljen dioksida u krvi, što delimično ispravlja acidozu. Ovo ubrzano disanje se često meša sa znacima upale pluća. U završnim fazama bolesti, bliže smrti, tele će disati polako i duboko.

Kako lečiti?

Najbolji tretman je brz i potpun tretman. Lečenje treba da bude usmereno na popravljajući kliničkih znakova: Najvažnije je da se ispravi dehidracija i metabolička acidoza. Ako nisu ispravljene, tele će uginuti. I dehidracija i metabolička acidoza leče se davanjem elektrolita. Oralni elektroliti mogu držati pod kontrolom acidozu u teleta koje je dovoljno jako da stoji i sisa. Kada tele leži i ne može da ustane pa elektroliti nisu dovoljni, a intravenska terapija je potrebna i obavezna . Elektroliti koji se daju intravenski neophodni su da se ispravi acidoza i dehidracija kod teladi u ovoj fazi bolesti.

- Sistemske (injekcije) antibiotika delovaće na bakterije, ali ne deluju na viruse.
- Ako tele ne može da stoji, držati tele da sisa mleko, mleko je njegov jedini izvor energije. Ako ćelije teleta ne dobijaju energiju, tele će uginuti. Ako tele ne sisa, moraće da se hrani mlekom preko cucle i primeniti intravensku terapiju.
- Pružanje nege: štiti bolesnu telad od hladnoće, vetra.

Najbolje pitajte svog veterinara koji proizvodi su najbolji za ovu situaciju i sve proizvode koristiti u skladu sa uputstvima doktora i proizvođača (pročitajte etiketu).

Elektrolite mešati sa vodom nikako sa mlekom jer u crevima teladi dolazi do zgrudvavanja mleka i pogoršavanje problema.

Kako da se spreči pojava proliva kod novorođene teladi?

- U prvih 6 sati nakon rođenja obavezno dati kolostrum, jer kasnije sluzokoža creva je manje propusna. Preko kolostruma telad dobija pasivni imunitet i to je najvažniji mehanizam odbrane, dok njihov imuni sistem ne obezbedi zaštitu. U nedostatku kolostruma ili ako tele ne popije kolostrum u prvih 6 sati, organizam je podložniji za napad bakterija i virusa koji izazivaju dijareju.

Robert Širtov
Doktor veterinarske medicine sci

AKTUELNI PROBLEMI U PROIZVODNJI RASADA

Zbog trenutno aktuelnog problema u proizvodnji rasada je obrađena ova tema.

Proizvodnja rasada je sigurno jedan od važnijih segmenata u gajenju ovih kultura, jer samo ako se proizvede zdrav i jak rasad može se očekivati odgovarajući prinos i kvalitet. Greške u proizvodnji rasada teško se ili gotovo nikako ne mogu nadoknaditi kasnije, u toku vegetacije.

Proizvodnja rasada počinje izborom odgovarajućeg hibrida povrća, pripremom supstrata za setvu i setvom. U prostoriji za proizvodnju rasada potrebno je obezbediti odgovarajuće uslove za nicanje biljaka, kao što su optimalna temperatura i vlažnost. Broj izniklih biljaka zavisiće od navedenih uslova i od klijavosti samog semena. Nakon nicanja, mlade biljčice su često izložene napadu velikog broja štetnih insekata i prouzrokovaca bolesti, i neophodno ih je na pravi način zaštititi.

Jedna od teških grešaka u proizvodnji rasada je njegovo preterano zalivanje. Osim što forsira razvoj plitkog korenovog sistema zbog kojeg će biljka stalno patiti i loše eksploatirati vodu, često i prekomjerno zalivanje dovodi do pojave poleganja rasada. Prouzrokuju ga patogene gljivice iz rodova *Rhizoctonia* spp., *Pythium* spp., *Phytophthora* spp., *Fusarium* spp. koje se nalaze u površinskom sloju zemljišta i intenzivno se razvijaju baš u ovakvim vlažnim uslovima. Jedna od fitopatogenih gljiva koja prouzrokuje poleganje rasada u najvećem broju slučajeva je *Pythium* spp.

ROD: *Pythium*

***Pythium*spp.**- poleganje rasada, palež klijanaca, trulež semena

U našim klimatskim uslovima ***Pythium* spp.** nanosi manje štete na starijim biljkama ali je zato glavni uzročnik poleganja rasada gde dolazi do poleganja i tzv. topljenja leja rasada.

Simptomi:

Simptomi se ispoljavaju u zavisnosti od starosti inficirane biljke. Kod mladih biljaka čije je tkivo vrlo osetljivo na toksine ove gljive simptomi se javljaju u vidu vodenastih pega, koje se brzo povećavaju, zaražene ćelije umiru i cela biljka zahvaćena bolešću propada ubrzo posle nicanja. Do infekcije izniklih biljaka najčešće dolazi preko korena ili preko podzemnog dela stabla. Zahvaćeni deo stabla je tanji od zdravog dela što dovodi do slabljenja mehaničke moći i biljčica ubrzo poleže. U zavisnosti od faze razvoja bolesti na obolelim delovima biljčice se mogu uočiti jače ili slabije izražena siva buđasta prevlaka. Polegnute biljke brzo uginu a pri jačoj vlažnosti i višoj temperaturi istrunu pa otud i naziv topljenje leje rasada.

sl.1

sl.2

Ciklus razvoja:

Pythium spp. se održava u zemljištu u obliku oospora koje svoju vitalnost zadržavaju i do 8 godina. Klijanje oospora je stimulirano u uslovima visoke vlažnosti zemljišta i prisustva materija koje nastaju prilikom razgradnje organske materije. Materije koje takođe stimulišu klijanje oospora potiču i od korena, od semena koja kličaju, od organske materije koja se unosi u zemljište. Oospore daju sporangije a sporangije daju zoospore za čije je kretanje neophodna tekuća voda pa obilno navodnjavanje potpomaže i povećava broj inficiranih korena.

Suzbijanje:

U plasteničkoj proizvodnji potrebno je izvršiti dezinfekciju zemljišta a police dezinfikovati u CuSO_4 1% rastvoru. Od agrotehničkih mera treba raditi drenažu zemljišta, izbegavati teška zemljišta, vršiti provetravanje rasadnika, sađenje biljaka obaviti kada je temperatura povoljna za brzi porast biljke, izbegavati prekomerno đubrenje azotom, koristiti plodored. Kombinacijom kontaktnih i sistemskih fungicida postiže se odlična zaštita. Zalivanje leja kako biljaka tako i okolnog zemljišta preparatima Previkur 0,25% i Previkurenergi 0,15% . Sledeći tretman obaviti neposredno posle pikanja istim preparatima uz dodavanje Confidora ili Acktare protiv insekata.

Često se desi da rasad napadnu i puževi koji grickaju mlade listiće, u tom sličaju preparat Pužomor posoliti oko leja, između redova ali ne soliti na biljke, za tu svrhu se može upotrebiti i pepeo koji smanjuje sluz pužu, i dovodi do dehidracije.

Dejan Mujakić

Dipl. ing. poljoprivrede – smer zaštita bilja i prehrambenih proizvoda

MEHANIČKE MERE ZAŠTITE VIŠEGODIŠNJIH ZASADA

U periodu od opadanja lišća do bubrenja pupoljaka, paraziti i štetočine koje su se intenzivno hranile i razmnožavale na voćkama i vinovoj lozi, miruju u određenom stadijumu otpornom na niske temperature. Da bi se utvrdilo njihovo prisustvo neophodno je pregledati zasade pod voćem i vinovom lozom tokom zimskog perioda i na osnovu utvrđenog stanja odlučiti da li ima potrebe za zimskim prskanjem. Takođe pre zimskog prskanja neophodno je obaviti mehaničko suzbijanje štetnih organizama. Ova mera je od izuzetnog značaja u savremenom voćarstvu i vinogradarstvu.

Gajene voćne vrste napada veliki broj štetnih organizama. Usled aktivnosti i ishrane štetnih organizama prinos gajenih voćaka i pored sprovedenih mera zaštite bilja može biti umanjen i do 30% u zavisnosti od vrste.

I pored toga što se poslednjih godina ulažu veliki naponi na uvođenju integralne zaštite voćaka, proizvođači u želji da ostvare veće prinose i kvalitetnije plodove izvide veći broj tretiranja od neophodnog broja, a uz to i sa povećanim dozama i koncentracijama od preporučenih ne sluteći o mogućim štetnim posledicama.

Imajući u vidu da se voće gaji u monokulturi 15-30 godina, to su posledice prekomerne upotrebe pesticida u zaštiti voćaka izraženije. Neželjene posledice neracionalne primene pesticida se ogledaju pre svega u narušavanju ekosistema, pojavi rezistentnosti štetnih organizama, povećanju ostatka pesticida u plodovima, zagađenju životne sredine.

Integralna zaštita ne isključuje hemijske mere borbe, ali ih svodi na što je moguću manju meru uz prioritet korišćenja agrotehničkih, mehaničkih, a posebno bioloških mera uz obavezno uvođenje u proizvodnju otpornih sorata i korišćenje preporuka prognozno - izveštajne službe.

Jedna od obaveznih mera zaštite tokom faze mirovanja voćaka i vinove loze, pored redovnog orezivanja jeste uklanjanje obolelih grana i grančica (lastara) i njihovo iznošenje van voćnjaka i vinograda kao i obavezno spaljivanje. Na jabučastom voću (jabuka, kruška, dunja i mušmula) naročito treba obratiti pažnju na simptome koje izaziva bakterija *Erwinia amylovora*, izazivač bakterijske plamenjače jabučastog voća. U slučaju pojave ove izuzetno destruktivne i vrlo opasne bakterije potrebno je odstraniti obolele biljne delove, grane, grančice, skeletne grane, i to 20-30 cm, pa i preko 50 cm ispod zaraženog dela voćke, u zavisnosti od debljine obolele grane koja se uklanja.

Pribor kojim se vrši orezivanje obavezno treba dezinfikovati u toku i posle rezidbe sredstvima kao što su VARAKINA, ETANOL ili BAKARNI PREPARATI. Nakon primene bakarnih preparata pribor za rad se mora dobro oprati vodom kako ne bi došlo do njegove korozije.

U svim višegodišnjim zasadima (voćke i vinova loza) treba ukloniti (orezati), izneti i spaliti sve grane i grančice sa stabala koštičavog voća na kojima se nalaze simptomi *Monilia laxa* i prouzrokovača sušenja cvetova rodnih grana i grančica i dr., suve i polomljene grane, ukloniti sve mumificirane plodove koji su ostali da vise na granama. Takođe na voćnim vrstama ukloniti i izbeljene lastare koji su u prethodnoj godini bili napadnuti pepelnicama. Zatim ukloniti lastare sa simptomima crne pegavosti, pepelnice, sasušeno lišće i koru na čokotima vinove loze, jer su upravo to mesta gde prezimljavaju mnogi paraziti i štetočine tokom zimskog perioda.

Na ovaj način u znatnoj meri može se smanjiti značajna količina primarnog inokuluma u višegodišnjim zasadima za veliki broj biljnih bolesti i štetočina

Obavezno pregledati sve višegodišnje zasade na *Agrobacterium tumefaciens* prouzrokovača bakterijskog raka voćaka i vinove loze. Zaražene delove odstraniti po istom postupku kao kod *Erwinia amylovora*.

Monillia laxa

Monillia fructigena

Erwinia amylovora

Phomopsis viticola

Uncinula necator

Agrobacterium tumefaciens

Mica Stajić

Dipl. ing. poljoprivrede – smer zaštita bilja i prehrambenih proizvoda

AKTIVNOSTI MINISTARSTVA POLJOPRIVREDE I ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE REPUBLIKE SRBIJE

Ministar poljoprivrede i zaštite životne sredine Snežana Bogosavljević Bošković održala je sa ministrom trgovine, turizma i telekomunikacija Rasimom Ljajićem i ministrom privrede Željkom Sertićem zajednički sastanak u cilju podrške domaćim proizvođačima poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda. Na sastanku je dogovoreno da se preduzmu i u najkraćem vremenskom roku aktiviraju sve zaštitne mere koje su na raspolaganju. Takođe je konstatovano i obećanje predstavnika klaničarske industrije da će od domaćih proizvođača otkupiti postojeće količine tovljenih svinja. Resorna ministarstva nastavljaju svakodnevno da prate stanje na tržištu kako bi se eventualne promene u adekvatnom roku i u skladu sa mogućnostima otklonile.

„Danas postajemo sve više svesni da postojeći model ekonomskog rasta neminovno vodi opadanju produktivnosti rada, uz nedovoljan broj novih radnih mesta. Ovakav model neodrživ je i iz ugla životne sredine i socijalnih troškova: rast siromaštva usled previsokih troškova za hranu i energente, koji posebno pogađaju najsiromašnije slojeve stanovništva“, rekla je ministar poljoprivrede i zaštite životne sredine prof. dr Snežana Bogosavljević Bošković u svom uvodnom obraćanju na prvom međunarodnom sajmu „Zelena ekonomija“. Ministar Bogosavljević Bošković je podsetila da je kroz Strategiju zelenog rasta, koji je usvojila Evropske organizacije za saradnju i razvoj upućen svojevrsni poziv vladama da harmoniziraju rast i održivost. Ova strategija, ima za cilj postizanje ekonomskog rasta i razvoja kroz finansiranje javnih dobara, unapređenje konkurentnosti, razvoj i transfer zelenih tehnologija, uz sprečavanje ekološke degradacije, gubitka biodiverziteta i neodrživog korišćenja prirodnih resursa. „Republika Srbija je na Konferenciji u Riu, predstavila sopstvenu Studiju o dostignućima i perspektivama na putu ka zelenoj ekonomiji i održivom razvoju. U Studiji su prikazani potencijali tri ključna sektora za tranziciju ka zelenoj ekonomiji u kontekstu održivog razvoja: obnovljivi izvori energije, energetska efikasnost i održiva organska poljoprivreda“, rekla je ministar. Bogosavljević Bošković je naglasila da zelena ekonomija u Srbiji ima potencijala i da su to pokazali upravo privrednici kroz primere svojih projektnih aktivnosti navedenih u posebnom poglavlju Studije. Uštede nisu samo finansijske prirode, već što je još bitnije doprinose uspostavljanju sistema održivog korišćenja prirodnih resursa i dobara, doprinose realizaciji koncepta održivog razvoja. Zelena ekonomija predstavlja svojevrsno sredstvo koje objedinjuje sve takve strateške mogućnosti. „Zelena ekonomija“ podrazumeva dugoročno, svako ulaganje u sirovinu i energetska efikasnost, u smanjenje štetnih emisija, u zamenu fosilnih goriva energijom iz obnovljivih izvora, kao i smanjenje troškova proizvodnje, veću konkurentnost na sve zahtevnijem tržištu i održivi ekonomski rast. „Koncept zelene ekonomije posebno ističe razvoj reciklažne industrije u Republici Srbiji u kontekstu očuvanja resursa i otvaranja novih radnih mesta. Nova zakonska regulativa obezbedila je preduslove da se otpad sagledava u potpunosti kao resurs, a ne isključivo kao ekološki problem. Činjenice ukazuju da čak 60 odsto otpada, koji se u prethodnom periodu odbacivao, može biti ponovo iskorišćen u procesu reciklaže. U sadašnjim uslovima, procenjuje se da se u Srbiji reciklira od 10% do 15% otpada“, kazala je ministar poljoprivrede i zaštite životne sredine. Na kraju ministar Bogosavljević Bošković je zaključila da sadašnji sistem finansiranja zaštite životne sredine ne obezbeđuje u dovoljnoj meri efikasno funkcionisanje sistema zaštite životne sredine, naročito upravljanje posebnim tokovima otpada u skladu sa zahtevima EU, kao i da je neophodno izvršiti reviziju poglavlja „Finansiranje zaštite životne sredine“ u Zakonu o zaštiti životne sredine u pravcu osnivanja

Zelenog fonda zaštite životne sredine Republike Srbije, kao jednog od ključnih mehanizama finansiranja zaštite životne sredine u Republici Srbiji. Želim da istaknem da je Ministarstvo finansija pokazalo puno razumevanje te da na osnovu toga, svi zajedno možemo da očekujemo da će tokom ove godine doći i do reuspostavljanja ovog Fonda. Cilj sajma Zelena ekonomija je bio da na jednom mestu predstavi sve institucije, kompanije i međunarodne organizacije, koji su uključeni u razvoj ekonomski održivog sistema zaštite životne sredine. Glavne teme sajma bile su investicije u infrastrukturu, kao jedan od preduslova za suštinski razvoj zelene ekonomije u Srbiji, novi zakonski okvir u oblasti zelene ekonomije u Srbiji, pitanje investicija u nove deponije ili u reciklažne centre i energetska postrojenja za spaljivanje nerekiclabilnog otpada, mogućnosti daljeg rasta reciklažne industrije u Srbiji i mnoge druge.

AKTIVNOSTI POLJOPRIVREDNE SAVETODAVNE I STRUČNE SLUŽBE VRANJE

Poljoprivredna savetodavna i stručna služba Vranje je u prethodnom mesecu pružila veliki broj saveta poljoprivrednim proizvođačima, što direktnim kontaktom (obilaskom – na poljoprivrednom gazdinstvu kao i u službi), što putem predavanja, radionica, poseta (obilazaka) oglednih farmi, medija (elektronskih i pisanih), portala PSSS i telefona. Poljoprivredni proizvođači uz pomoć Poljoprivredne savetodavne i stručne službe Vranje mogu kao i do sada svoje proizvode ponuditi Berzi poljoprivrednih proizvoda Srbije – Agroponuda na sajt **www.agroponuda.com**. Sve informacije iz oblasti poljoprivrede, kako stručne, tako i u vezi aktuelnih dešavanja u poljoprivredi – mera Agrarne politike Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine Republike Srbije zainteresovani mogu dobiti dolaskom u službu, na telefone savetodavaca i službe, e-mailom, SMS porukama ili na zvaničnom sajtu Poljoprivrednih savetodavnih i stručnih službi Republike Srbije **www.psss.rs**, odnosno sajtu Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine Republike Srbije **www.mpzss.gov.rs**

DOMINANTNE MESEČNE CENE PREUZETE IZ BILTENA STIPS

U tabeli predstavljenoj u biltenu obrađene su aktuelne cene jaja i piletine sa zelenih pijaca. Obrađene cene preuzete su iz Nacionalnog izveštaja u okviru STIPS baze podataka.

R. Br.	Proizvod	Jedinica mere	Centralna Srbija												Vojvodina							
			Beograd (Kalenić)	Beograd (Skadarlija)	Čačak	Kragujevac	Kraljevo	Loznica	Niš	Pirot	Požarevac	Smederevo	Vranje	Zaječar	Kikinda	Novi Sad	Pančevo	Sombor	Sremska Mitrovica	Subotica	Zrenjanin	
1	Jaja (A)	komad	15,00	14,00	13,00	14,00	14,00	14,00	12,00	13,00	14,00	14,00	12,00	10,00	14,00		14,00					14,00
2	Jaja (B)	komad	14,00	13,00	12,00	13,00	13,00	12,00	11,00	12,00	13,00	13,00	11,00	11,00	13,00		13,00					13,00
3	Jaja (C)	komad	13,00	12,00	11,00	12,00	12,00	11,00	10,00	11,00	12,00	12,00	10,00	12,00	12,00		12,00					
4	Jaja (S)	komad	16,00	15,00	14,00	15,00	15,00	15,00	13,00	14,00	15,00	15,00	13,00	13,00			15,00				14,00	15,00
5	Piletina (sve rase)	kg	220,00	280,00	270,00	200,00	225,00	250,00			190,00	200,00	250,00		270,00		250,00				240,00	230,00

